

Vilniaus apygardos administracinis teismas
Žygimantų g. 2, Vilnius

Pareiškėjas:

Grant Arthur Gochin

Gimimo data: 1963-11-02

Adresas: 10 900 Winnetka ave, Chatsworth, CA 91311

Jungtinės Amerikos Valstijos

Pareiškėjo atstovas (adresas korespondencijai):

Advokatas Rokas Rudzinskas

A. Mickevičiaus g. 14-2, LT-08119 Vilnius

tel.: 8 614 88303, el. Paštas: rokas@rlaw.lt

Institucija kurios sprendimas skundžiamas:

BĮ Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras

Juridinio asmens kodas : 191428780

Adresas: Didžioji g. 17/1, Vilnius

SKUNDAS
DĖL ATSIŠAKYMO PAKEISTI ISTORINĘ IŠVADĄ
2018 m. rugpjūčio 10 d., Vilnius

1. FAKTINĖS APLINKYBĖS

Pareiškėjas ir iniciatyvinė grupė Lietuvos istorikų ir intelektualų kreipėsi į Vilniaus miesto merą su prašymu nukabinti memorialinę lentą Jonui Noreikai - Generolui Vėtrai, esančią ant Mokslių akademijos Vrublevskio bibliotekos sienos. Prašymas buvo remiamas tuo, kad anot Plungės komendantūros sekretoriaus A.Pakalniškio prisiminimų Jonas Noreika kaip LAF Telšiai vadas 1941 m. liepos mėn. davė žodinį nurodymą sušaudyti visus Plungės žydus uždarytus ir kalintus sinagogoje. Prašymas taip pat paremtas tuo, kad yra išlikę Jono Noreikos pasirašyti įsakymai dėl žydų izoliavimo getuose ir jų turto nusavinimo.

Savivaldybė kreipėsi į Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos centrą (toliau - Centras), kad ši instituciją pateiktų savo išvadą dėl Jono Noreikos dalyvavimo Holokausto įvykiuose.

Centras 2015 m. liepą Vilniaus miesto merui pateikė Joną Noreiką ginančią ir išteisinančią išvadą. Ši išvada paviešinta Centro tinklalapyje. 2015 m. spalio mėn. Centras parengė dar vieną Noreiką ginančią išvadą apie, kurią publikavo savo internetiniame tinklalapyje ir persiuntė Vyriausybės kancleriui, Vilniaus merui ir Vrublevskių bibliotekos direktoriui.

Dėl išvadose išdėstytų teiginių pareiškėjas kreipėsi į centrą raštu, prašydamas paaiškinti kuo remiantis centras teigia, kad **“istoriografijoje žydų izoliavimas ir masinės žudynės nėra vertinamos kaip du tapatūs dalykai”**, **“nėra žinių apie tai, kad J.Noreika buvo susijęs su žydų**

masinių žudynių organizavimu ar vykdymu”. Centras atsakydamas pareiškėjui pateikė 6 lapų istorinių šaltinių sąrašą, daugelis, kurių buvo centro istorikų Rukšėno ir Bubnio darbai.

Pareiškėjas kreipėsi į seimo kontrolierių įstaigą, nurodydamas, kad Centras pažeidžia skaidraus administravimo ir objektyvumo principus, nurodė, kad Centras savo išvadose advokatauja Jonui Noreikai ir pateikdamas subjektyvias ir nepagrįstas nuomones iškraipo istorinius įvykius, o teisindamas Noreikos asmenybę neigia jo prisidėjimą prie Holokausto Žemaitijoje ir Šiauliuose. Taip pat nurodė, kad Noreikos veiksmai yra vertinami ne pagal taisykles nustatytas Niurnbergo tribunolo statute ir JT Genocido Konvencijoje. Seimo kontrolierius pareiškėjo prašymą pripažino pagrįstu ir įpareigojo Centrą pateikti išsamų atsakymą į pareiškėjo klausimus, taip pat informavo Seimą apie tęstinius asmenų aptarnavimo tvarkos pažeidimus.

Atsakydamas į pareiškėjo raštą Centras iš esmės neatsakė į pareiškėjo klausimus, nurodė, kad “Centras pagal savo kompetenciją **negalėjo nustatyti ar J Noreika tikrai pasirašė šį raštą** (dėl Žagarės geto sudarymo) **ir ar jis žinojo** ar turėjo žinoti apie vykdytojo tikslą sunaikinti dalį grupės”, Centras **negalėjo teigti**, kad Noreika dalyvavo Holokauste, **atsižvelgdamas į nekaltumo prezumpciją ir turimus duomenis”**.

Pažymėtina, kad Centro 2015 m. išvadose pateikta informacija iš esmės nesiskiria nuo tos, kuri buvo pateikta Vyriausiam policijos komisariatui 2014-03-27 raštu. Nors Centras spalio mėn. išvadoje nurodo, kad atliko papildomus tyrimus, tačiau visuomenei nebuvo pateikta daugiau informacijos nei Centras turėjo 2014 m. Nuo to laiko centro pozicija nesikeitė, Centro vadovė Teresė Burauskaitė aktyviai gynė Joną Noreiką, nepagrįstai atmesdama visus metamus kaltinimus. Lietuvos teisėsaugai ir visuomenei centro pateikta informacija neatskleidžia Jono Noreikos nusikaltimų prieš žmoniją, tuo išvengiant teisinio šio asmens įvertinimo ir apgaunant Lietuvos žmones.

2018 m. pareiškėjas inicijavo nepriklausomą archyvinių dokumentų tyrimą, Lietuvos centriniame ir Ypatingame archyvuose. Tyrimą atliko nacių nusikaltimų tyrinėtojai Evaldas Balčiūnas ir Andrius Kulikauskas. Tyrimo metu atrasti dokumentai ir istorikų sąsajos su jau žinomais ir publikuotais dokumentais (įskaitant Lietuvos nacionalistų partijos sekretoriaus Z.Blyno 2010 m. išspausdintą išsamų įvykių dienoraštį) liudija, kad Centras nuo 2015 m. aktyviai dezinformavo ir klaidino visuomenę bei valdžios žmones dėl Jono Noreikos sąsajų su Holokaustu Žemaitijoje ir Šiauliuose. Atrasti dokumentai liudija, kad Jonas Noreika vadovavo LAF Telšiai - organizuotai grupei, kuri 1941 m. vasarą buvo aukščiausia valdžia Žemaitijoje. LAT Telšiai nariai užėmė svarbiausias vietas teisėsaugos ir civilinėse įstaigose, taip pat organizavo ir vadovavo savarankiškiems savisaugos padaliniams (Tautinio Darbo Apsauga, TDA, LAF, “baltaraiščiai”) kurie vykdė Plungės ir Telšių žydų žudynes. Dokumentai patvirtina, kad LAF Telšiai vadavietė buvo įsikūrusi tame pačiame pastate kaip ir Lietuvos komendantūra, kad LAF Telšiai vadas išduodavo ir tvirtindavo leidimus ginklams (LAF ir TDA nariams), rengė karo lauko teismus, nagrinėjo malonės prašymus ir vykdė egzekucijas. LAF Telšiai leido oficialų laikraštį Žemaičių žemė, kuriame yra atvirai skelbiami antisemitiniai pareiškimai ir skatinamas susidorojimas su žydais. Spauda, leidžiančioji ir vykdančioji valdžia buvo sukoncentruota vienos organizuotos žmonių grupės LAF Telšiai rankose. Šiai grupei vadovavo Jonas Noreika.

1941 m. vasaros dokumentai ir spauda apie vokiečius Žemaitijoje nekalba, tik Zenonas Blynas užsimena apie keletą nuo fronto užsilikusių vokiečių kurie dalyvavo egzekucijose ir save įvardino kaip sadizmo turistai.

Šio tyrimo pasekoje pareiškėjas kreipėsi į Genocido centrą su užklausa įvertinti argumentus ir pateikiamus dokumentus ir atitinkamai pakeisti oficialią istorinę išvadą (Priedas Nr 20). Centras 2018-07-19 savo tinklapyje paskelbė atsakymą į pareiškėjo užklausa, taip pat paviešino pareiškėjo istorinį tyrimą menkinantį atsišaukimą. **Skundžiamame atsakyme centras atsisakė pakeisti istorinę išvadą. Pažymėtina, kad atsakyme nėra nė žodžio užsimenama apie pareiškėjo pateiktus dokumentus (Priedas Nr 21), liudijančius Noreikos dalyvavimą karo nusikaltimuose.**

Pareiškėjo nuomone atsisakymas yra neteisėtas, nepagrįstas ir nemotyvuotas. Naujai atrasti istoriniai dokumentai, o taip pat užklauskos argumentai ir šiame skunde išdėstyti argumentai sudaro pagrindą panaikinti skundžiamą atsisakymą ir įpareigoti Genocido centrą atlikti objektyvų tyrimą ir paviešinti nešališkas išvadas.

III. GENOCIDO CENTRO ISTORINIŲ IŠVADŲ ARGUMENTAI

Centro vadovė 2015-2018 m. aktyviai neigė J.Noreikos nusikalstamą vaidmenį.

Žemiau yra pateikiamos citatos iš Genocido centro 2015 m. liepos ir spalio pažymų apie Joną Noreiką (Priedas Nr 7 ir 8). Pažymime, kad tai yra vieninteliai oficialūs duomenys apie šį asmenį - pateikti istorinius tyrimus vykdančios valstybės institucijos.

“**Centro istorikai visapusiškai ištyrė Jono Noreikos veiklą** vokiečių ir sovietų okupacijos laikotarpiu “ (2015 spalio pažyma);

“**Centro istorikų atlikti pakartotiniai išsamūs tyrimai** nepatvirtino <...> Antano Pakalniškio prisiminimuose pateiktų teiginių esą, J.Noreika yra buvęs žydų naikinimo operacijos dalyvis.“ (2015 spalio pažyma)

“**Centro istorikai remdamiesi galimai visų šiuo metu prieinamų archyvinių dokumentų analize nustatė**, kad minėtų įvykių aplinkybės paneigia A.Pakalniškio prisiminimuose pateiktus teiginius.” (2015 spalio pažyma).

“LGGRTC tirdamas Jono Noreikos veiklą rėmėsi **visais jam pasiekiamais informacijos šaltiniais**” (2018-02-26 atsakymas Seimo kontrolieriui ir pareiškėjui)

Centras savo publikacijose nurodo, kad “**nėra žinių apie tai, kad J.Noreika buvo susijęs su žydų masinių žudynių organizavimu ar vykdymu**”, tačiau 2017 spalio 24 d. rašte adresuotame pareiškėjui nurodo, kad praėjus 16 metų nuo įstaigos įkūrimo centras “Lietuvos Nacionalistų Partijos veiklos netyrė,” ir mano, kad “tai bus naudinga padaryti ateityje”.

Pasisakydama dėl J.Noreikos talkininkavimo nacių režimui, Teresė Birutė Burauskaitė išvadoje nurodo, kad “**istoriografijoje žydų izoliavimas ir masinės žudynės nėra vertinamos kaip du tapatūs dalykai**”, “**žydų suvaymas į getus <...> teikė naciams galimybę pereiti prie žydų žudymo, t.y. juos sunaikinti kaip nepageidaujamą rasę**”, tačiau nėra žinių apie tai, kad **J.Noreika buvo susijęs su žydų masinių žudynių organizavimu ar vykdymu**”. (2015 liepos pažyma)

Toks oficialiose ir viešose centro pažymose pateikiamas istorinių įvykių aiškinimas iškreipia objektyvią tiesą ir parodo nesugebėjimą susitaikyti su Holokausto įvykiais. **Nėra suprantama, kuriuo laiko momentu Lietuvos “istoriografijoje” talkininkavimas vykdant genocidą pradėtas vertinti atsietai nuo šio nusikaltimo žmonijai? Getų formavimo ir žydų turto nusavinimo negalima vertinti atsietai nuo masinių žudynių - tai nusikaltimo vadinamo genocidas dalis.** Nors vaidmenys gal ir ne tie patys, bet veiksmai nukreipti į vieną tikslą. (2015 liepos pažyma)

Nepaisant nustatytų aplinkybių, kad Noreika siejamas su organizacijomis žinomai vykdžiusiomis žydų tautos naikinimą Šiaulių apskrityje (1941 rugpjūčio - 1943 sausio mėn.), Genocido tyrimų centras, išvadoje konstatuoja, kad **“Reikia pastebėti, kad jis tokių funkcijų negalėjo atlikti, nes vokiečių okupacinė valdžia žydų naikinimo operacijoms organizuoti, vykdyti, naudojo ne lietuvių civilinės valdžios, o policinių struktūrų pareigūnus, pagalbinę policiją, savisaugos batalioną. J.Noreika savo ruožtu buvo ne policinės struktūros, o civilinės įstaigos darbuotojas ir jos vadovas”.**

Ištirtuose archyvuose dokumentuose ir istorikų darbuose nerasta jokių žinių, net užuominų, kad J. Noreika būtų buvęs Šiaulių apskrityje vykusią masinių žydų naikinimo operacijų dalyvis. (2015 spalio pažyma)

Trečioji aplinkybė - kpt. **Jonas Noreika pats savo asmeninė iniciatyva negalėjo įsakyti sušaudyti Plungės žydų** net ir tuo atveju, net ir tuo atveju jei jis ir būtų buvęs šių žudynių dalyvis. Istoriniai tyrimai rodo, kad masinės visų žydų - vyrų moterų ir vaikų - naikinimo operacijas lietuvių policinių struktūrų darbuotojai, pagalbinės policijos nariai atliko ne savo pačių inicijuotas tarnybines užduotis, o **vykdydami vokiečių saugumo policijos ir SD įstaigos pareigūnų, kitų okupacinių įstaigų nurodymus.** (2015 liepos pažyma)

Taip pat yra žinių, kad J. Noreika 1941 m. liepos mėn. gyveno Telšiuose. Čia jis vadovavo Telšių aps. LAF organizacijai ir aktyviai dalyvavo visuomeninėje veikloje. Vadovaudamas vietos aktyvistų štabui, jis prisidėjo prie teisinio persekiojimo asmenų, kurie 1940–1941 m. bendradarbiavo su sovietų okupaciniu režimu. (2015 spalio pažyma)

Apibendrinant galima teigti, kad 1941 m. liepos mėn. kpt. Joną Noreiką siejo tarnybiniai ryšiai su dvejomis įstaigomis – Telšių LAF organizacija ir Plungės komendantūra. (2015 spalio pažyma)

Antroji aplinkybė - po karo suimtų ir teistų buvusių Plungės pagalbinės policijos būrio narių ir kitų asmenų bylose, kpt Jonas Noreika neminimas kaip masinių žudynių ties Kaušėnų kaimu dalyvis ar organizatorius, turintis teisę įsakinėti. **Tardymo metu suimtieji nurodė,** kad žudynių organizatoriai buvo vokiečiai <...>. (2015 liepos pažyma)

Čia minėtose bylose J. Noreika neregistruojama kaip masinių žudynių ties Kaušėnų kaimu organizatorius ar dalyvis. **Kaltinamieji ir liudininkai per apklausas liudijo, kad žudynių organizatoriai buvo vokiečiai,** o žydų konvojavimui ir sušaudymui ties Kaušėnais vadovavo Povilas Alimas ir jo pagalbininkas Pabrėža (LYA, f. K-1, ap. 58, b. 6964/3, l. 18, 18 a.p., 24 a.p., 76 a.p., b. 15668/3, t. 1, 29, 56, 56 a.p.).

Išdėstyti tyrimo rezultatai leidžia teigti, kad **1941 m. liepos mėn. nacių okupacinei valdžiai nepavyko įtraukti J. Noreikos į Telšių aps. Plungės vls. vykusią žydų naikinimo operaciją.**

Apibendrinant galima teigti, kad vokiečių okupacijos laikotarpiu **Jonas Noreika nėra dalyvavęs žydų masinėse naikinimo operacijose Telšių ir Šiaulių apskrityse**. Tačiau okupacinei nacių valdžiai jį, kaip ir kitus lietuvių civilinės administracijos pareigūnus, pavyko įtraukti į **su žydų izoliavimu susijusių reikalų tvarkymą**. (2015 spalio pažyma).

Centro leidžiamame žurnale 2016 m. pasirodė centro istoriko Alfredo Rukšėno 26 lapų straipsnis (Priedas Nr 19) vaizduojantis Noreiką kaip globojusį žydus, nieko nežinojusį ir neturėjusį jokių genocidinių ketinimų. A.Rukšėnas akcentuoja tik Noreikos veiksmus dėl turto nusavinimo, sukurdamas jiems apibrėžti naujadarą - **“ekonominis genocidas”**, tuo sušvelnindamas Noreikos nusikaltimus. Istorinio tyrimo ir archyvinių dokumentų šviesoje, Jono Noreikos “ekonominis genocidas” turėtų būti suprantamas kaip etninės grupės naikinimas dėl ekonominių išskaičiavimų, tačiau centras šio asmens įvaizdį piešia visai kitomis spalvomis.

Centro išvadose ir straipsnyje pateikta informacija yra pagrįsta prielaidomis ir neatitinkanti tikrovės. Žemiau išdėstyti argumentai dėl dalyvavimo karo nusikaltimuose sudaro pagrindą keisti išvadą iš esmės.

III . NAUJAI ATRASTŲ ISTORINIŲ DOKUMENTŲ SVARBA

Istorikai ištyrę 1941 m. birželio sukilimo ir vėlesnių įvykių aplinkybes, nustatė, kad Telšių LAF nebuvo pavaldūs nacių nurodymams, jie veikė savo iniciatyvą, be nacių žinios, patys apsirūpino ginklais ir “Nacionalzocialistinės” partijos nario leidimais jiems nešioti. Ši organizacija 1941 m. vasarą Žemaitijoje buvo aukščiausia valdžia.

Istorikai nustatė, kad 1941 m. antrąjį pusmetį vykęs žydų tautos naikinimas Žemaitijoje buvo skatinamas LAF leidžiamame laikraštyje “Žemaičių žemė”, LAF platinamuose atsišaukimuose, kartu su žudynėmis buvo rengiamos miesto šventės, kuriose buvo išsakomos kalbos šlovinančios lietuvių tautos darbą, nacistinę Vokietiją ir Adolfą Hitlerį. Šie įvykiai vyko Telšių LAF vado Jono Noreikos žinioje, jam vadovaujant ir aktyviai dalyvaujant.

Pažymėtina, kad Saugumo policijos ir SD vadas visai Lietuvai buvo SS štandartenfiureris Karlas Jėgeris (1941-07-02 - 1943-07-31), jis kartu buvo ir 3/A operatyvinio būrio (EK 3), A operatyvinės grupės naikinimo būrio vadas. 1941 m. gruodžio 1 d. buvo parengta detali ataskaita, kurioje Jėgeris detaliai aprašė 137 346 žmonių likvidavimą (iš kurių didžioji dauguma žydai), įvykdytą nuo 1941 m. liepos 2 d. iki lapkričio 25 d. Dokumente pateikiamos tikslios žudynių datos ir vietos, aukų skaičius ir jų suskirstymas į kategorijas (žydai, komunistai, nusikaltėliai ir kt.). Iš viso išvardinta per 100 žudynių epizodų 71 skirtingoje vietoje.

Plungės ir Telšių žudynės neminimos Lietuvos žydų išžudytojo Einsatzkommando 3 (Hamano būrys) vadovo Jėgerio ataskaitoje, nè Lietuvos paribio žydų išžudytojų Tilžės Einsatzkommando teismo liudijimuose. Iš Einsatzgruppe A vadovo Štalekerio ataskaitos galime suprasti, kad formaliai už žudynes Plungėje, Telšiuose, Mažeikiuose, Biržuose ir Šiauliuose atsakė Latvijos žydų išžudytojų, Einsatzkommando 2, vienas Šiauliuose esantis būrys, buvęs 100 km nuo Plungės.

Iš tiesų Telšių vyrų žydų žudynėse dalyvavo tikrai kokie 8 vokiečiai, tai yra, vienas skyrius. Visa tai sutampa su Štalekerio 1941 m. spalio 15 d. ataskaita, iš kurios matyt, kad vienas Einsatzkommando 2 būrys (maždaug 30 karių), atsakingas už visą Šiaulių apygardą, įstengė išžudyti 42,000 žydų, kuomet Jėgerio Einsatzkommando 3 (150 karių) Kauno apygardoje išžudė tikrai 32,000. Iš Jėgerio

ataskaitos teksto galime suprasti, kad jo būrys, vadovaujamas sociopato Hamano, buvo labai skrupulingas, dirbo 5 dienas per savaitę. Ką tai gali reikšti, kad žudynės vykusios Noreikos LAF vadovaujamose apskrityse vyko be nacių žinios ar naciai paprasčiausiai nevedė dviejų apskričių žudynių ataskaitos?

Šios tyrimo metu nustatytos aplinkybės sudaro stiprų pagrindą teigti, kad Telšių apskrityje 1941 m. buvo vykdoma stambaus masto propaganda prieš žydų tautybės asmenis, žydų naikinimas buvo pateisinamas ir kurstomas viešuose LAF vadovybės pasisakymuose ir jos leidžiamoje spaudoje, argumentuojant, kad lietuvių tauta turi vienytis ir apsisvalyti nuo nepageidaujamo elemento. To pasekoje galima teigti, kad Telšių LAF ir jos vadas Jonas Noreika yra tiesiogiai atsakingi mažiausiai už 1800 Plungės (1941 m. liepos 12-13) ir 800 Telšių (1941 m. liepos 20-21) žydų nužudymą ir jų turto išgrobstymą.

Jono Noreikos vadovavimo Šiaulių apskrities administracijai laikotarpis yra labiau dokumentuotas. Susirašinėjimai, pažymėjimai ir įsakymai patvirtina, kad Jonas Noreika aktyviai prisidėjo prie žagarės geto sukūrimo ir turėjo realią valdžią spręsti žydų likimus. Dokumentai patvirtina, kad Noreika aktyviai dalyvavo priverčiamojo darbo stovyklų steigime, administravime ir užmokesčio už belaisvius surinkime. Taip pat patvirtina, kad Noreika aktyviai sprendė žydų turto nusavinimo ir paskirstymo klausimus Šiaulių apskrityje. Pinigus už realizuotą turtą surinkinėjo į Šiaulių apskrities administracijos sąskaitą. Šiuos teiginius geriausiai nusako pridėjama įvykių chronologija, paremta archyvuose rastais dokumentais, LNP sekretoriaus Z Blyno dienoraščiu ir kitais istoriniais šaltiniais.

Pateikiami archyviniai dokumentai (LCVA FR 1099 a-1-b2) liudija, kad J.Noreika eidamas apskrities viršininko pareigas tvarkė žydų išnaudojimo priverstiniais darbais klausimus, organizavo jų apsaugą, rūpino ginklus ir leidimus sargybiniais, organizavo žydų paėmimą-gražinimą į getą. Yra nustatytas dokumentuotas atvejis dėl geležinkelio tiesimo, patvirtinantis, kad Jonui Noreikai buvo teikiami privatūs užsakymai dėl žydų darbininkų parūpinimo.

Getai buvo SS žinioje, tačiau juos valdė Lietuviška administracija, SS valdė koncentracijos lagerius. Prie Šiaulių savivaldybės buvo paskirtas įgaliotinis žydų reikalams, o savivaldybė už žydų darbą gaudavo užmokestį iš užsakovų, ūkininkų ir įmonių.

Yra J.Noreikos 1941-11-05 raštas Šiaulių savivaldybei, iš kurio galima suprasti, kad savivaldybė pasigedo pinigų už Jono Noreikos organizuotą žydų darbą prie geležinkelio, Jonas Noreika savivaldybei siūlo kreiptis į vergų užsakovą - Geležinkelių valdybą (LCVA-fR-1099-a1-b2- 1504).

Yra išlikęs 1942 m. rugpjūčio 24 d. Pažymėjimas pasirašytas Šiaulių apskrities viršininko ir buhalterio, patvirtina, kad Lietuvių savisaugos dalių **Šiaulių apygardos štabo kariai tikrai yra gavę iš Šiaulių apskrities viršininko nuo 1941-09-20 iki 1941-11-01 atlyginimą sumoje 53 3350,03 Rb.** (LCVA-fR-1099-a2-b2-1133) Palyginimui yra išlikę dokumentai liudijantys, kad **Apskrities viršininko J.Noreikos oficiali alga tuo metu buvo 1000 rublių per mėnesį, policininkų 250-330 rublių.**

Tai patvirtina, kad Šiaulių apskrities administracija (Jonas Noreika) mokėjo atlyginimą už laikotarpį kai Šiaulių apskrityje buvo vykdomos žydų masinio naikinimo operacijos (Žagarės gete 1941-10-02). Istorikų teigimu Šiaulių apygardoje veikęs 14-bataljonas buvo sudarytas iš LAF Telšiai karių kuopų. Jonas Noreika buvo LAF Telšiai vadas. Lietuvos kariuomenės kaip tokios nebuvo.

Istorinio tyrimo ir jame nustatytų faktų autentiškumą patvirtina Silivia Foti - Jono Noreikos anūkė. Pridedame dokumente (Priedas Nr 21-29) ji nurodo, kad **Jono Noreikos kaip Lietuvos Aktyvistų Fronto vado ir Holokausto vykdytojo vaidmens nuslėpimas yra vienas iš didžiausių praeito amžiaus sąmokslų Lietuvoje.**

IV. NETEISĖTAS ATSIKALYMAS PAKEISTI IŠVADĄ

Vertinant susiklosčiusias aplinkybes, matyti, kad centras vengia dialogo su Lietuvos piliečiais, manomai, siekdamas apginti Joną Noreiką ir iš esmės ydingą genocido nusikaltimo dalyvių teisiųjų santykių aiškinimą.

Pažymėtina, kad A.Pakalniškis (1941 m. vasarą dirbęs Plungės komendantūros sekretoriumi) savo memuarų knygoje nurodė, kad tuo metu kai vyko siaubingi dalykai komendantūroje buvo keli vokiečiai, o Jonas Noreika tame pačiame pastate - LAF štabo durys greta. Centras nurodo, kad Jonas Noreika negalėjo dirbti komendantūroje iš ko seką, kad negalėjo įsakyti šaudyti Plungės žydus (*Pakalniškis teigia, kad Noreika įsakė žodžiu ir jau vėliau, šaukdamas įsakymą pakartojo jaunam vokiečiui, paklaususiam ką daryti su 2 savaites sinagogoje laikomais Plungės žydais*). Centras iš esmės atsisako vadovautis A.Pakalniškio prisiminimais, motyvuodamas, kad jie yra nepatikimi, nes juose yra prieštaravimų - tarp knygos leidimo versijų. Centras teigia, kad naujesnėse knygos versijose yra daugiau detalių, todėl knyga negali būti laikoma moksliskai patikima. TAI YRA NEMOTYVUOTAS, VIENINTELIO TIKRO LIUDININKO VERSIJOS ATMETIMAS.

Pažymėtina, kad centras, žydų naikinimą Telšiuose, Plungėje, Žagarėje vertina kaip nacių darbą. Tokia pozicija grindžiama argumentu, kad Lietuvos savisaugos bataljonai ir komendantūros buvo griežtai pavaldžios nacių SD ir SS. Centras visiškai nevertina LAF įtakos, jos narių ir asmeninio jos vado Žemaitijai vaidmens sprendžiant žydų likimą. Centras nevertina ir išvadose nepasisako dėl dokumentų liudijančių LAF savarankiškumą ir savivaldą Žemaitijoje 1941 m. vasarą - rudenį. Pasisakydamas, kad Noreika negalėjo įsakyti sušaudyti Plungės miesto žydus, centras visiškai ignoruoja tą aplinkybę, kad Noreika vadovavo jo paties organizuotai ginkluotų asmenų grupuotei, taip pat ignoruoja jo asmenines ir antisemitines LAF pažiūras.

Pažymėtina, kad centras atmesdamas pareiškėjo prašymą dėl istorinės išvados pakeitimo, savo 2018 m. atsakyme (skundžiamame rašte) **neaptaria nė vieno iš pateiktų svarbių istorinių dokumentų**. Centras selektyviai pasirinko atsakymo temas, išvengdamas pagrindinės temos - Jono Noreikos ir LAF vaidmens Žemaitijos žydų žudynėse.

Pareiškėjui 2018 m. pateikus istorinius dokumentus ir užklausą dėl išvados pakeitimo, centras savo tinklapyje paviėšino skundžiamą atsakymą (pačios užklaustos ir dokumentų nepridėjo) ir 2018-07-23 paskelbė tokio pobūdžio pranešimą¹:

“Skelbiame LGGRT centro atsakymus į Lietuvos piliečio G. A. Gochino „69 puslapių tyrimą” apie J. Noreiką. Atkreipiame dėmesį, kad LGGRT centras jau kelinti metai atsakinėja į G.A. Gochino kaltinimus, kurie tik stiprėja ir plečiasi

¹ <http://genocid.lt/centras/lt/2969/a/>

G.A. G. Gochino „tyrime“ apie J. Noreiką, **nepateikiant svarių įrodymų, galimai pažeidžiant LR Konstituciją ir LR Baudžiamąjį kodeksą**, kaltinama daug asmenų: Juozas Brazaitis <...> Viktoras Ašmenskas.

Ypač pabrėžtini G.A. Gochino **kaltinimai** Holokausto vykdymu 1946 m. sovietų sušaudytam Telšių vyskupui Vincentui Borisevičiui ir kitiems Telšių vyskupijos kunigams

Bandydamas sumenkinti J. Noreiką ir kitus lietuvius, kalėjusius Štuthofio koncentracijos stovykloje, G. A. Gochinas savo „tyrime“ **aiškina, neva jie ten nevargo, jų veikla nebuvo tirta, neva jie kalėjo tik „kaip lietuvių tautos įkaitai“**.

Atkreiptinas dėmesys, kad tokio turinio pranešimais yra siekiama suformuoti visuomenei klaidingą nuomonę apie Joną Noreiką, o tuo pačiu ir sumenkinti pareiškėjo reputaciją. Užklausoje nėra metami kaltinimai nei Brazaičiui, nei Ašmenskui, nei Telšių kunigams. Tyrime nėra menkinami lietuviai kalėję Štuthofe. Nurodytu pranešimu, pateikiant tikrovės neatitinkamą informaciją ir metant kaltinimus pareiškėjui yra bandoma apginti savo nepagrįstas, Joną Noreiką šlovinančias išvadas.

Pažymėtina, kad pareiškėjui kreipusis į Vilniaus miesto savivaldybę, centras dar 2015 m. paviešino pažymą apie Joną Noreiką, vėliau, kiek pakeistą įkėlė savo tinklapyje www.genocid.lt. Tuo metu, Centro vadovė 2015 m. lapkričio 16 d., socialinio tinklapio „Facebook“ Genocido tyrimo centro paskyroje paskelbė žinutę:

„Lietuvos patriotų niekinimą organizuoja kaimynai iš Rytų. Jiems talkina ne tik kai kurie žydai, bet ir pakankamai daug lietuvių: jų pavardės surašytos po prašymais atimti ordiną, nuimti lentą, šmeižikiškais straipsniais spaudoje... Vieni tai daro sąmoningai, kiti – iš kvailumo.“

Aukščiau pateiktų pranešimų turinys, aplinkybė, kad bendravimas su centru tapo įmanomas tik su pakartotiniu Seimo kontrolieriaus įsikišimu, Jono Noreikos išvadų turinys suponuoja, kad Centras vengia geranoriškai keisti istorinę išvadą, joje įtraukiant naujai paaiškėjusius faktus apie Jono Noreikos dalyvavimą Holokauste. Centras, turimomis priemonėmis aršiai gina šį asmenį, savo išvadas grindžia subjektyvia nuomone, neparemta įrodymais. Jono Noreikos veiklos analizė yra paremta atsietai nuo to fakto, kad jis buvo ginkluoto pasipriešinimo būrio vadas, kad LAF Žemaitijoje turėjo didelę įtaką ir galią. Centras Jono Noreikos asmenybės paveikslą piešia remdamasis jo LAF bendražygių liudijimais, prisiminimais iš Štuthofio kalėjimo, jo būrio narių liudijimais SSSR saugumui. Tai nėra objektyvūs įrodymai. Centras tokiomis sąmoningais veiksmais kryptingai klaidina visuomenę ir valdžios žmones.

Norėtume pabrėžti, kad centras yra biudžetinė įstaiga, kurios veikla nagrinėjamu atveju pažeidžia žmogaus teises ir laisves viešojo administravimo srityje, o tiksliau Viešojo administravimo įstatyme (3 str) nustatytą:

Objektyvumo principą, kuris reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs.

Genocido ir rezistencijos tyrimų centro pateikiamas istorinių aplinkybių *interpretavimas ir aiškinimas*, yra neobjektyvus. Centro pateikiamas genocido nusikaltimo dalyvių elgesio vertinimas yra neobjektyvus ir teisiškai ydingas.

Išsamumo principą, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį.

Centras išvadose nepasisako dėl įrodymų liudijančių kaltę, nutyli svarbias aplinkybes supusias vieną ar kitą įvykį (pvz. nesivadovauja išleistu Lietuvos Nacionalistų Partijos sekretoriaus Zenono Blyno dienoraščiu, detaliai aprašančiu 1941 m. Žemaitijos įvykius). Centras įvykius ir Jono Noreikos veiklą vertina fragmentiškai, atmesdamas ir visiškai nepasisakydamas dėl susijusių aplinkybių, asmeninių ryšių t.y. vertinime neatsispiria bendra aplinkybių visuma, nepasisakoma dėl Jono Noreikos ryšių su kitais LAF nariais (pvz. kad Plungėje LAF biuras (verbuojantis žmones į savisaugos dalinius) buvo tame pačiame pastate kaip ir P. Alimo vadovaujama komendantūra).

Nepiktnaudžiavimo valdžia principą, kuris reiškia, kad viešojo administravimo subjektams draudžiama priimti administracinius sprendimus, siekiant kitų, negu įstatymų ar kitų norminių teisės aktų nustatyta, tikslų.

Pažymėtina, kad vienas iš Genocido centro įstatyminių uždavinių (Įstatymo 4 str.) yra okupacinių režimų 1939-1990 metais vykdyto Lietuvos gyventojų fizinio bei dvasinio genocido tyrimas, **istorinės tiesos ir teisingumo atkūrimas**. Centras neteisėtai ir nepagrįstai gindamas Joną Noreiką iš esmės nevykdo savo uždavinių, kadangi dėl asmeninių centro vadovės ar kitų asmenų interesų veikia priešiškaį įstatymo nustatytiems tikslams.

Genocido rezistencijos tyrimo centras atsakydamas į pareiškėjo kreipimąsi dėl Jono Noreikos dalyvavimo vykdančio genocidą, nepateikė argumentų objektyviai pagrindžiančių centro poziciją, nepasisakė dėl archyvinių dokumentų liudijančių Noreikos dalyvavimo Holokauste Žemaitijoje. Šios aplinkybės sudaro pagrindą panaikinti centro sprendimą ir įpareigoti atlikti pareiškėjo užklauso vertinimą pagal teisės aktų reikalavimus ir pakeisti išvadą pasisakant dėl visų Jono Noreikos gyvenimo kontraversijų.

Pažymime, kad įpareigojimas Genocido centrą atlikti objektyvų ir išsamų Jono Noreikos veiklos tyrimą ir paviėšinti nešališkas istorines išvadas yra svarbus viešojo intereso klausimas. Lietuvos Respublikos piliečiai ir valdžios žmonės turi teisę žinoti tiesą apie istorinius įvykius ir asmenybę. Šiuo metu įstaiga yra paviėšinusi išvadą kuri idealizuoja ir gina Joną Noreiką. Taip pat paviėšintas nepagrįstas atsisakymas, kuris istorinių subtilybių nežinančiam žmogui gali atrodyti ir pagrįstas, kadangi valstybės įstaiga tuo pačiu paskelbė ir atsišaukimą, šmeižiantį ir sumenkinantį pareiškėjo organizuotą istorinį tyrimą ir pastangas atkurti istorinį teisingumą. Ir tai daro valstybės įstaiga apgaudinėdama mokesčių mokėtojus už jų pačių pinigus. Tokia padėtis turi būti ištaisyta, vardan teisingumo.

Atsižvelgiant į išdėstytą ir vadovaujantis ABTĮ 5, 6, 17, 23, 47 str. **gerbiamo Teismo prašome:**

1. Panaikinti Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centras 2018-07-18 raštą Nr. 14R-52 ir įpareigoti atlikti administracinę procedūrą pagal G.A.Gochin pateiktą 2018-06-15 užklauso ir jos prieduose esančius dokumentus, t.y. atlikti tyrimą pagal teisės aktų reikalavimus, įvertinti užklauso argumentus ir archyvinčius dokumentus, pakeisti istorinę išvadą dėl Jono Noreikos veiklos antrojo pasaulinio karo metais, pakeistoje išvadoje aptariant visus archyvinčius

dokumentus pateiktus užklauso prieduose, akcentuojant šiuos dokumentus ir su jais susijusias aplinkybes:

- 1.1. LAF organizacijos savivaldą ir įtaką Žemaitijoje 1941 m. birželio - rugsejo mėn.
 - 1.2. 1941 Telšių komendantūros leidimai ginklams;
 - 1.3. LAF Laikraščio “Žemaičių žemė” antisemitinę propagandą;
 - 1.4. Sprendimą dėl Telšių kalėjimo prižiūrėtojų malonės prašymų atmetimo;
 - 1.5. Jono Noreikos veiklą organizuojant priverčiamųjų darbų stovyklų steigimą ir priežiūrą;
 - 1.6. 1941-08-09 Jono Noreikos raštą dėl Tryškių miestelio žydų iškraustymo;
 - 1.7. 1941-08-26 Jono Noreikos raštą Jonišio dėl žydų tautybės techniko likimo;
 - 1.8. 1941-09-23 Siaurųjų geležinkelių Gubernijos depo prašymą Jonui Noreikai dėl ginklų parūpinimo 20-iai asmenų ir su tuo susijusį Jono Noreikos prašymą Šiaulių apygardos komisarui;
 - 1.9. 1941-10-01 Noreikos raštą dėl 27 žydų grąžinimo į Šiaulių getą;
 - 1.10. 1942-08-24 Pažymėjimą dėl Šiaulių apskrities viršininko įstaigos sumokėto atlyginimo Šiaulių štabo savisaugos kariams už laikotarpį kai Žagarės gete buvo naikinami Šiaulių apskrities žydai.
 - 1.11 1941-08-22 ir 1941-09-10 J. Noreikos įsakymus dėl nusavinto žydų turto pardavimo ir lėšų įmokėjimo į Šiaulių apskrities valdybos kasą bei 1941-11-05 įsakymą dėl tų pačių pinigų gautų iš žydų turto pardavimo įmokėjimo į Gebiets kommissar sąskaitą Reich Credit Banke Šiauliuose, nurodant priežastis įtakojusias lėšų gavėjo pasikeitimą.
 - 1.12 Jono Noreikos paskyrimo Šiaulių apskrities viršininku aplinkybes (pagal Zenono Blyno dienoraštį).
2. Pakeistą išvadą paviėšinti internetinėje svetainėje www.genocid.lt

Visais teismo proceso klausimais, maloniai prašome kreiptis į advokatą Roką Rudzinską el. paštu rokas@rlaw.lt ar telefonu 861488303. Korespondenciją skirta pareiškėjui prašome siųsti adresu: advokato Roko Rudzinsko kontora, Mickevičiaus g. 14-2, Vilnius.

PRIDEDAMA:

1. Žyminio mokesčio kvito nuorašas
2. Atstovavimo sutarties nuorašas
3. Genocido tyrimo centro atsakymas dėl Jono Noreikos pažymos
4. Genocido tyrimo centro viešas pranešimas dėl Jono Noreikos
5. 2015 m. Išrašas iš Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos centro “Facebook” paskyros
6. Kolektyvinis kreipimasis į Vilniaus savivaldybę - 2015 06 13
7. Genocido tyrimo centro atsakymas dėl generolo vėtros- 2015 07 02
8. Genocido tyrimo centro pažyma apie Joną Noreiką 2015 spalio

9. Genocido tyrimo centro atsakymas dėl Holokausto interpretavimo ir istorijos iskraipymo 2017 04 10
10. Genocido tyrimo centro atsakymas dėl Holokausto interpretavimo 2018 02 26
11. Seimo kontrolieriaus įpareigojimas - 2018 Birželis
12. Jonas Noreika - Įvykių eiga - Telšiai ir Šiauliai 1941
13. Karl Jäger egzekuciju ataskaita (1941) (antroji-aiškinamasis raportas)
14. Šiaulių getas
15. LCVA-f1075-a2-b6-l35-Noreikos Isakymas LAF Telsiai-1941 07 25
16. Noreika 1941 08 22 įsakymas dėl žydų iškeldinimo į Žagarės getą
17. LCVA-fR-1099-a.1- b.2- 1137-Noreikos įsakymas dėl Tryškių žydų iškeldinimo
18. LCVA-fR-1099-ap1-b1-l 239-Noreika įsakymas dėl žydų turto
19. A.Rukšėno straipsnis apie Joną Noreiką
20. Užklausa dėl Jono Noreikos išvados pakeitimo
21. Užklauskos priedai:
 - (1) LCVA-fR-1099-a-1-b2- 1520-byla Vidugiriui ir Chaleckui
 - (2) LCVA-fR-1099-a.1- b.2- 1137-Tryskiai
 - (3) LCVA-fR-1099-a1-b2- 1338-Slucka1
 - (4) LCVA-fR-1099-a1-b2- 1440-Slucka2
 - (5) LCVA-fR-1099-a1-b2- 1464-Noreikoskalejimas
 - (6) LCVA-fR-1099-a1-b2- 1465-Noreikoskalejimas2
 - (7) LCVA-fR-1099-a1-b2- 1466-Noreikoskalejimas3
 - (8) LCVA-fR-1099-a1-b2- 1468-Noreikoskalejimas4
 - (9) LCVA-fR-1099-a1-b2- 1468-Noreikoskalejimas5
 - (10) LCVA-fR-1099-a1-b2- 1504-Slucka3
 - (11) LCVA-fR-1099-a1-b2-l-380-dantutechnikas
 - (12) LCVA-fR-1099-a1-b2-l294-į Šiaulių getą
 - (13) LCVA-fR-1099-a1-b2-l418-Juodeikino verslas
 - (14) LCVA-fR-1099-a2-b2-1133-Algos žydšaudžiams
 - (15) LCVA-fR-1099-ap1-b1-l 239-Noreikos 41 09 10 isakymas dėl likusio žydų turto panaudojimo
 - (16) Žemaičiu Žeme 1941 Nr.5 ištraukos
 - (17) Jonui Noreikai būdingos Mintys
 - (18) Jono Noreikos LAF Telšiai tinklas
 - (19) LCVA-f1075-a2-b5-l54A-Zydu Padeties Nuostatai
 - (20) LCVA-f1075-a2-b6-l35-Noreikos Isakymas LAF Telsiai-1941 07 25
 - (21) LCVA-f1075-a2-b19-l3R-Teisė Nešioti Ginkla
 - (22) LCVA-fR1099-a1-b32-l183-Karo Belaisviai
 - (23) LCVA-fR1099-a1-b32-l185-Karo Belaisviai Juodrastis
 - (24) LCVA-fR1099-a1-b38-l22-Parama Studentams
 - (25) LCVA-fR1441-a2-b10-Vladas Bauža - Mirties Bausmė
 - (26) Ištrauka iš Mato Krygerio knygos - Apie Noreika
 - (27) Vaižganto ir Sinagogos gatvės Plungėje
 - (28) Žemaičiu Žeme 1941 Nr.5
 - (29) Jono Noreikos anūkės Silvia Foti patvirtinimas.

Pagarbiai
Advokatas Rokas Rudzinskas